ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΒΕΡΛΑΙΝ

ΤΟΥ ΛΕ ΠΕΛΕΤΙΕ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Βερλαίν—ἐνῶ ἡ μητέρα του, τρομοκρατημένη πάντοτε ἔμενε στὸ σπίτι τῶν Βέλγων γειτόνων τοὺς Ντάβ—ἔφυγε στὶς 9 Φεβρουαρίου 1885 ἀπ' τὸ Μαλβάλ καὶ πῆγε γιὰ λίγες μέρες στὸ Παρίσι νὰ συνεννοηθῆ μὲ τὸν ἐκδότη Βανιὲ γιὰ τὴν ἔκδοση ἑνὸς νέου ἔργου του, τιτλοφορουμένου «Ἀπομνημονεύματα ἑνὸς χήρου». Κατέλυσε σ' ἕνα ξενοδοχεῖο τῆς ὁδοῦ Ἀμστερνταμ καί, κατὰ τὶς δυὸ μέρες ποὺ ἔμεινε ἐκεῖ, δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ πίνη στὴ μπυραρία ποὺ ἦταν κάτω ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο του.

Στὶς 11 Φεβρουαρίου, μαινόμενος πάντοτε ἐναντίον τῆς μητέρας του, κι' ἐναντίον τῶν «φριχτῶν Βέλγων», ποὺ εἶχαν τολμήσει νὰ τὴν ἀναλάβουν ὑπὸ τὴν προστασία τους, κυριευμένος ἀπὸ μιὰ πραγματικὴ «ἀνθρωποκτόνο κρίσι», ἀπ' αὐτὲς ποὺ τοῦ ἦσαν τόσο συνηθισμένες, ξαναγύρισε στὸ Κουλὸμ καὶ φτάνοντας στὴν ἀγροικία του, στὸ Μαλβάλ, ἀντελήφθη, ὅτι κάποιος εἶχε μπῆ στὸ σπίτι του κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀπουσίας του. Αὐτὸς ὁ κάποιος ἦταν ἡ ἴδια ἡ μητέρα του, ἡ ὁποία εἶχε πάει νὰ πάρη μερικὰ φορέματά της κι' ἀσπρόρροχά της. Ἔξαλλος ὡστόσο ὁ ποιητής, ἔτρεξε ἀμέσως στὸ σπίτι τῶν Ντάβ, ὅπου ἐξακολουθοῦσε νὰ μένη ἡ κ. Βερλαίν. Τὴν ἅρπαξε ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῶν χεριῶν μὲ τέτοια κτηνωδία, ὥστε τὰ σημάδια τῶν νυχιῶν του ἔμειναν ἐπὶ πολλοὺς μῆνες στὶς σάρκες τῆς δυστυχισμένης αὐτῆς μητέρας, καὶ τῆς φώναξε:

— Ἂν δὲν γυρίσης ἀμέσως στὸ σπίτι μου, σὲ σκοτώνω !

Ὁ Ντάβ, ὁ ὁποῖος βεβαίωσε κατόπιν στὴν ἀνάκρισι ἐνόρκως, ὅτι ὁ Βερλαίν τράβηξε μαχαίρι, ἔτρεξε ἀμέσως νὰ βοηθήση τὴ φτωχὴ Στεφανία. Κατώρθωσε δὲ πράγματι νὰ τὴν ἀποσπάση ἀπὸ τὸν ἄθλιο γυιό της, τὸν ὁποῖο καὶ πέταξε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι.

Τὴν ἑπομένη, ὁ Βερλαίν, ἐντελῶς ἀσυλλόγιστα, κατέθεσε στὴ χωροφυλακὴ τοῦ τόπου μιὰ μήνυσι ἐναντίον τοῦ Ντάβ, ἐπὶ παραβιάσει τοῦ οἰκογενειακοῦ του ἀσύλου. Τότε ὅμως κι' ὁ Ντάβ ὑπέβαλε ἐναντίον τοῦ Βερλαίν μιὰ μήνυσι πολὺ πιὸ σοβαρή: Τὸν κατηγοροῦσε γιὰ βιαιοπραγίες ἐναντίον τῆς μητέρας του καὶ γιὰ ἀπειλὲς θανάτου ἐναντίον της.

Ἀμέσως ἡ ἀνάκρισις ἄρχισε ἐναντίον τοῦ ποιητοῦ. Ἡ κ. Βερλαίν, ἡ ὁποία ἐξετάστηκε πρώτη, φοβισμένη ἀκόμα, ἐπιβεβαίωσε τὸ περιεχόμενο τῆς μηνύσεως τοῦ Ντάβ. Τοῦ κάκου, ἔπειτα ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες ἡ φτωχὴ Στεφανία, γιὰ ν' ἀθωώση τὸ παιδί της, θέλησε νὰ ἀναχαλέση τὴν κατάθεσί της αὐτή. Ἡ ὑπόθεσις ἐξακολούθησε τὸ δρόμο της.

Τέλος, στὶς 24 Μαρτίου 1885, ἔγινε ἡ δίκη τοῦ Βερλαίν στὸ Δικαστήριο τοῦ Βουζιέ. Ἡ καταθέσεις τῶν μαρτύρων χωρικῶν ἀπὸ τὴν περιφέρεια, ὑπῆρξαν καταθλιπτικὲς γιὰ τὴν ἠθικὴ τοῦ Βερλαίν. Στὴ δίκη αὐτὴ φάνηκε μάλιστα ἡ δημοσία ἀποδοκιμασία μιᾶς ὁλόκληρης ἐπαρχίας ἐναντίον τοῦ ποιητοῦ. Ὡστόσο ἡ συντριβὴ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ συγκινητικὴ κατάθεσι τῆς μητέρας του, ἡ ὁποία ἀρνιόταν τώρα κάθε τί ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιβαρύνη τὸ γυιό της, ἔκαναν τοὺς δικαστὰς νὰ φανοῦν ἐπιεικεῖς. Ὁ Βερλαίν καταδικάστηκε σ' ἑνὸς μηνὸς φυλάκισι καὶ 500 φράγκων πρόστιμο.

Ὁ ποιητής, στὸ ἔργο του «Ἡ φυλακίσεις μου» διηγεῖται ὅλη τὴ θλιβερὴ αὐτὴ περιπέτεια σ' ἕνα τόνο εὐθυμο: μιλάει γιὰ τὴν σύλληψή του, γιὰ τὴν ἀναχώρησί του ἀπὸ τὸ Κουλόμ, μὲ συνοδεία χωροφυλάκων, γιὰ τὸ ὡραῖο τους ταξίδι», γιὰ τὴν ἄφιξί του στὸ Βουζιέ, γιὰ τὰ ποτήρια ποὺ ἄδειασε μὲ τοὺς συνοδούς του στὴν ταβέρνα «Τὸ Χρυσὸ Λιοντάρι», κατάταν γιὰ τὴ δίκη καὶ γιὰ τὶς συνέπειές της, γιὰ τὴ μικρὴ καὶ «χαριτωμένη» φυλακὴ ποὺ τὸν ἔκλεισαν, μὲ τὰ ξύλινα κάγκελλα, τὰ βαμμένα μαῦρα. Στὴν αὐλὴ αὐτῆς τῆς φυλακῆς, ὅπου πετοῦσε ἕνα ἡμερωμένο κοράκι, ὁ Βερλαίν ἔπαιζε χαρτιὰ μὲ τὸν ἀρχιφύλακα, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶχε ἀναθέσει διὰ ὑπηρεσίες: νὰ σκουπίζη καὶ νὰ ξεσκονίζη τὴν ἡμέρα καὶ τὸ βράδυ ν' ἀπαγγέλλη στὸ ὑπνωτήριο τὸ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ τὸ «Χαῖρε Μαρία». Ἕνας ἐφημέριος, κάθε Κυριακή, μέσ' ἀπὸ τὰ ξύλινα κάγκελλα, ἔσφιγγε τὰ χέρια τῶν φυλακισμένων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν τρεῖς ἢ τέσσερες.

Ὅταν ὁ Βερλαίν ἀποφυλακίστηκε, πῆγε μαζὺ μὲ τὸ δεσμοφύλακά του, στὴ γειτονικὴ ταβέρνα, ὅπου ἄδειασαν, καθὼς γράφει ὁ ἴδιος, φιερὶς «ἐς» μποτίλιες κρασί.

ΑΛΗΤΕΙΑ. — Η ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ. — Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ. — Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΤΕΦΑΝΙΑΣ

Ἐδῶ τοποθετεῖται μιὰ περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ Βερλαίν, ἀρκετὰ σκοτεινή. Ὅταν ὁ ποιητὴς ἀποφυλακίστηκε, ἦταν πειὰ χωρὶς κατοικία. Ἡ μητέρα του νόμισε πὼς τοῦ εἶχε ἐξασφαλίσει ἄσυλο, ἀγοράζοντας τὴ μικρὴ ἀγροικία τοῦ Μαλβάλ. Μὰ στὶς 3 Μαρτίου, τὴν παραμονὴ δηλαδὴ τῆς δίκης του, ὁ Βερλαίν τὴν εἶχε πουλήσει ἀντὶ 2200 φράγκων, στὸ τρίτο δηλαδὴ τῆς τιμῆς ποὺ τὴν ἀγόρασε πρὸ δυὸ χρόνων ἡ μητέρα του. Ἔτσι ἡ κ. Βερλαίν, κατὰ τὸ διάστημα ποὺ ὁ γυιός της ἐξέτιε τὴν ποινήν του στὸ Βουζιέ, ἀναγκάστηκε νὰ ζητήση ἄσυλο στοὺς συγγενεῖς της. Στὸ τέλος δὲ τοῦ Σεπτεμβρίου 1885, ὁ Πὼλ καὶ ἡ μητέρα του, παρουσιάστηκαν πάλι μαζὺ στὸ Παρίσι. Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα τῶν πέντε περίπου μηνῶν, ποῦ ἦταν ὁ ποιητὴς ,

Ξέρουμε πολὺ λίγα πράγματα σχετικῶς. Κατὰ τὸ τέλος Μαΐου, ἔκανε τὴν ἐμφάνισί του στὸ Κουλόμ, ἀπένταρος. Τὰ χρήματα ποὺ εἶχε εἰσπράξει πουλῶντας τὸ κτῆμα του τὰ εἶχε ξοδέψει κιόλας. Ἀγαναντοῦσε μάλιστα, γιατὶ στὰ πανδοχεῖα, ὅπου εἶχε κάνει ἄλλοτε τόσα ξόδια, ἀρνιόντουσαν τώρα νὰ τοῦ κάνουν πίστωσι. Μιὰ νύχτα, μὴν ἔχοντας πειὰ ποῦ νὰ μείνη, δέχτηκε τὴ φιλοξενία, ποὺ τοῦ πρόσφερε στὸ ἁμάξι του, ἕνας πλανόδιος ἔμπορος σκουπῶν καὶ φωτογράφος. Ὁ καλὸς αὐτὸς ἄνθρωπος τὸν λυπήθηκε τόσο γιὰ τὰ χάλια του, ὥστε τὸ ἄλλο πρωῒ τοῦ ἔβαλε δέκα φράγκα στὸ χέρι. Ἐπίσης κι' ἕνας πανδοχέας, πιὸ γενναιόδωρος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γιατὶ ἦταν κι' αὐτὸς ἄνθρωπος τῆς ἀνάγκης, τοῦ δάνεισε δεκαπέντε φράγκα. Μ' αὐτὰ λογάριαζε νὰ πάη ὣς τὸ Ζουνβίλ.. ὅπου ἔλπιζε νὰ πάρη μιὰ προκαταβολὴ ἀπὸ ἕνα ποσὸν ποὺ τοῦ ὤφειλόταν πρὸ τριῶν ἐτῶν γιὰ τὴν πώλησι τῆς πρώτης του ἀγροικίας. Μὰ στὸ Ἀττινύ, ὅπου ἔπρεπε νὰ πάρη τὸ τραῖνο, τοῦ συνέβη μιὰ περιπέτεια, ἡ ὁποία τοῦ χάλασε τὰ σχέδια.

Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ νεκρὸς
(Πίνακ τοῦ ζωγράφου Μπονὰ)

Γινόταν πανηγῦρι τὴν ἡμέρα ἐκείνη στὸ Ἀττινύ, καὶ ὁ ποιητὴς ἤπιε πολύ. Ὁ Βερλαίν φοροῦσε ἕνα ψηλὸ καπέλλο καὶ μολονότι ἦταν καλοκαίρι, ἕνα βαρὺ πανωφόρι μὲ μανίκια καὶ γιακᾶ ἀπὸ γοῦνα. Ἀπὸ κάτω, δὲν φοροῦσε ἀσπρόρροχα, καὶ ἴσως μάλιστα κανένα ἄλλο ροῦχο. Ἡ περιβολή του προκάλεσε τὴν προσοχὴ μερικῶν ὑπάπτων τύπων, οἱ ὁποῖοι ὅταν βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὴν ταβέρνα, τὸν πῆραν ξοπίσω καὶ τὸν ἄρχισαν στὴν πρόγκα. Κατόπιν μάλιστα τὸν στρίμωξαν σὲ μιὰ γωνιὰ καὶ τοῦ πῆραν καὶ τὰ λίγα χρήματα ποὺ εἶχε ἐπάνω του.

Ἔτσι, τὴν ἄλλη μέρα, ὁ Βερλαὶν ἀναγκάστηκε νὰ ξεκινήση πεζὸς γιὰ τὸ Ζουνβίλ. Σ' ὅλο τὸ δρόμο δὲν ὑπῆρχε ἕνα δένδρο, ὁ ἥλιος ἔκαιγε σὰν ἀναλυμένο μολύβι καὶ τὸ βαρὺ πανωφόρι του τὸν συνέτριβε.

Ὅταν ἔφθασε σ' ἕνα χωριὸ στὴ μέση τοῦ δρόμου, στὸ Ἀρενκούρ, ἦταν πειὰ λαχανιασμένος. Ἐκεῖ ἕνας ζητιάνος τὸν πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε:

— Τί γίνεσαι ; Δὲν διψᾶς ἐσύ ; Κέρασέ με κανένα ποτηράκι...

— Μὰ δὲν ἔχω ψιλή.

— Δὲν ἔχει σημασία... Ἔλα νὰ σὲ κεράσω ἐγώ.

Ἔπειτα ἀπὸ μερικὲς στιγμές, ὁ ποιητὴς κι' ὁ ζητιάνος ἄδειαζαν, σὰν δυὸ καλοὶ φίλοι, μερικὰ ποτήρια ρούμι τοῦ Αἶν.

Ἦταν ἡ πρώτη μέρα τοῦ Ἰουνίου. Βγαίνοντας ἀπὸ τὸ πανδοχεῖο, ὁ ποιητὴς συλλογίστηκε, ὅτι, καθὼς εἶχε διαβάσει στὶς ἐφημερίδες, τὴν ἴδια ὥρα, γινόταν στὸ Παρίσι ἡ κηδεία τοῦ «μπάρμπα-Οὐγκώ». Αὐτὴ ἡ σκέψις τὸν ἐνίσχυσε. Μπᾶ ! στὸ κάτω-κάτω εἶν' ὥμορφο νὰ ξῆ κανείς... «Καὶ στὴν κατάστασι ποὺ εἶμαι, σκέφθηκε, εἶμαι πιὸ καλὰ ἀπὸ τὸν Ὀλύμπιο Οὐγκὼ στὸ Πάνθεό του !» Αὐτὴ ἡ σκέψις δὲν προδίδει βέβαια εὐγενικὰ αἰσθήματα: ἀποτελεῖ εἰχαρίστησι μέσα στὸν ἐξευτελισμό, προσβολὴ — ἀσυναίσθητα ἴσως ζηλότυπη — πρὸς τὴν ἀποθέωσι ἑνὸς μεγάλου ποιητοῦ. Μὰ συγχρόνως ἡ σκέψι αὐτὴ — μολονότι ὁ Οὐγκὼ κι' ὁ Βερλαίν, ὡς ποιηταί, βρίσκονται πειὰ στὸ ἴδιο ὕψος — δὲν διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὸ ρητὸ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ ποὺ λέει: «Ἕνας γάϊδαρος ζωντανὸς ἀξίζει πιὸ πολὺ ἀπὸ ἕνα λιοντάρι ψόφιο».

(Ἀκολουθεῖ)